

Täysistunto

Keskiviikko 28.5.2025 klo 14.02—17.38

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen palvelusetelistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 54/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.33 **Opetusministeri Anders Adlercreutz** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tuon eduskunnan käsittelyyn hallituksen esityksen, jolla varhaiskasvatukseen esitetään omaa palvelusetelilakia. Varhaiskasvatuksessa sovelletaan nykyisin lakia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä. Lakia ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukais-
ta soveltaa enää varhaiskasvatukseen, sillä varhaiskasvatus ei ole sosiaali- ja terveyden-
huoltoa, eikä varhaiskasvatuksen järjestäminen kuulu hyvinvointialueiden vaan kuntien tehtävään.

Lain tarkoituksena on varhaiskasvatuksen palvelusetelin avulla lisätä perheen valinnan mahdollisuuksia lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseksi, parantaa varhaiskasvatuspal-
velujen saatavuutta ja edistää kunnan ja yksityisten palveluntuottajien yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Uusi laki vastaisi pääperiaatteiltaan varhaiskasvatukseen aiemmin sovellettua sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettua lakia sisältäen tarvitta-
vat varhaiskasvatuksen toimialan täsmennykset. Palvelusetelin arvon määrittämisessä huomioon otettavat lapseen liittyvät tekijät olisivat nykyisin sovellettavaan lakiin nähden uusia, mutta kunnat tietävästi käyttävät niitä jo nykyisin.

Kohtuullisuutta arvioitaessa olisi edelleen otettava huomioon kustannukset, jotka aiheu-
tavat kunnalle vastaavan toiminnan tuottamisesta kunnan omana tuotantona tai hankkimi-
sesta ostopalveluna, sekä palvelunkäyttäjän maksettavaksi jäävä arvioitu omavas-
tuus. Tämä mahdollistaa sen, että kunta voi määrittää palvelusetelin arvon kuntakoh-
taisten kustannustekijöiden pohjalta. Palvelusetelin arvon kohtuullisuuden tarkistamisesta
säädetäisiin myös nykyistä selkeämmin lain tasolla. Kunta päättäisi kuitenkin itse tarkem-
man tarkasteluvälin ja -tavan.

Koska ehdotus vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain nykyis-
tä soveltamistapaa varhaiskasvatuksessa, sillä ei ole kuntien kustannuksia nostavaa vaiku-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2025 vp

tusta, eikä esityksellä näin ollen ole myöskään vaikutuksia valtion talousarvioon. Lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.35 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys varhaiskasvatuksen palvelusetelilainsäädännön uudistamisesta on tarpeellinen. Tämä esitys on tärkeä askel kohti selkeämpää ja yhdenvertaisempaa varhaiskasvatuksen järjestelmää koko maassa. Tavoitteena on ennen kaikkea parantaa perheiden mahdollisuuksia valita heille sopivin varhaiskasvatuspalvelu riippumatta siitä, tuotetaanko se kunnallisena vai yksityisenä palveluna. Uudistuksessa palveluseteliä koskeva sääntely siirrettäisiin nykyisestä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaista osaksi varhaiskasvatustalain. Samalla palveluseteliä koskevaa sääntelyä ajanmukaistetaan vastaamaan varhaiskasvatuksen erityispiirteitä. Tämä on välittävää perhepolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Esityksen ytimessä on perheiden tasa-arvo. Palvelusetelin käyttöä selkeyttämällä ja sääntelyä täsmentämällä varmistetaan, että vanhemmat voivat tehdä päätöksiä lapsensa varhaiskasvatuksesta aidosti tasavertaisista lähtökohdista. Esityksellä halutaan myös turvata kuntien mahdollisuudet vaikuttaa palveluiden kustannuksiin, laatuun ja saavutettavuuteen. Keskiössä on tukea palvelusetelien käyttöä siten, että ne mahdollistavat varhaiskasvatuspaikkojen lisäämisen, jolloin päiväkotiin voi päästä mahdollisimman lähelle omaa kotiaan. Samalla uudistus vahvistaa palvelujen ennakoitavuutta ja ehkäisee nykyisen lainsäädännön tulkintaeroista syntyviä ongelmia. Kunnille tämä luo mahdollisuuden kehittää varhaiskasvatuspalvelujaan pitkäjänteisemmin. Pitkälle katsova kasvatuksen kehittäminen on jokaisen lapsen etu, ja juuri heistä meidän tuleekin huolehtia.

Arvoisa puhemies! Laadukas varhaiskasvatus on hyvinvointiyhteiskuntamme kulmakivi. Se on parasta syrjäytymisen ehkäisyä. Se tukee lasten kasvua, oppimista ja hyvinvointia sekä antaa eväitä koko elämän mittaiselle koulupolulle. Siksi on tärkeää, että perheet voivat luottaa siihen, että varhaiskasvatuspalvelut toimivat reilusti ja ennakoitavasti, oli kyseessä sitten kunnallinen tai yksityinen palvelu. Meidän on toimittava lastemme puolesta.

Kannatan lämpimästi tätä esitystä, jossa kyse on perheiden arjesta ja lastemme parhaasta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.39 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus on yksi maamme merkittävin lastemme kasvamisen, oppimisen ja kehittymisen tehtävä. Se on maassamme laadukasta, ja se on parasta hyvinvoinnin edistämistä.

Hallitus esittää säädettäväksi lakia varhaiskasvatuksen palvelusetelistä sekä teknisiä muutoksia varhaiskasvatustalain. Taustalla on tarve siirtää sääntely sosiaali- ja terveysalalta opetus- ja kulttuuriministeriön vastuualueelle. Tavoitteena on, että yhä useampi perhe voisi valita erilaisten varhaiskasvatusmuotojen välillä tasapuolisemmin. Suurin osa lausunnonantajista kannatti sitä, että kunta voisi edelleen päättää, ottaako se palveluseteliä käyttöön, sekä määrittää palvelusetelin arvon. Tärkeäksi koettiin se, että palvelun käytöllä säilyy mahdollisuus kieltäytyä palvelusetelistä ja valita kunnallinen varhaiskasvatuspalvelu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2025 vp

Arvoisa puhemies! Uudistuksessa tärkeintä on perheiden valinnanvapaus varhaiskasvatusmuotojen suhteen. Sitä esityksen muutokset tukevat. Lisäksi pidän tärkeänä, että kunnille jätetään vapaus päättää, ottaako se palveluseteliä käyttöön, ja vapaus määrittää sen arvo. Tämän avulla voimme vertailla eri tuloksia sekä metodeja kuntien välillä ja myös kustannuksia yksittäisen kunnan sisällä. Tämä esitys tukee perheiden mahdollisuuksia huomioida lapsensa kannalta paras mahdollinen varhaiskasvatusmuoto.

Tämä esitys on erittäin kannatettava. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.41 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! On tärkeää luoda perhe- ja lapsiystävällistä Suomea. Tämä hallituksen esitys on yksi askel siinä, ja kiitos ministerille tämän esittelystä. Hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus uudistaa varhaiskasvatuksen palvelusetelitä koskevan lainsäädännön ja että hallitus myöskin arvioi lastenhoidon tukien kokonaisuuden huomioiden perheiden valinnanvapauden. On tärkeää, että perheiden valinnanvapaus säilyy ja että sitä myöskin vahvistetaan.

Tämä uusi laki nyt sitten parantaa mahdollisuutta valita perheelle sopivin varhaiskasvatusmuoto: kunnallinen, yksityinen tai palvelusetelillä tuettu. Tämä esitys kokoaa ja vahvistaa aiemmin hajanaisesti säädellyt käytännöt omaksi varhaiskasvatuksen palvelusetelilaik-
si ja tuo selkeyttä ja pysyvää pohjaa kunnille ja suomalaisille perheille. On hyvin tärkeää se, että perheet voivat oman tilanteensa ja omien tarpeittensa mukaan tehdä ratkaisuja lapsensa hoidon suhteen. Sen, että perhe voi valita varhaiskasvatuksen muodon, joka tukee parhaiten lapsen kehitystä ja vanhempien työn ja perhe-elämän yhteensovittamista, pitää olla ohjenuorana.

On hyvä, että hallitus on myöskin turvannut mahdollisuuden valita kotihoito niille perheille, joilla se on paras ratkaisu. Kotihoidon tukea ei esimerkiksi ole lähdetty leikkaamaan, ja ajattelen, että kotihoidon tukijärjestelmää pitää edelleen kehittää niin, että suomalaisilla perheillä on aito mahdollisuus valita myöskin kotihoito silloin, kun se lapselle ja perheelle parhaiten sopii. Kun nyt on ollut kaavailuja siitä, että Suomessa lähdettäisiin ko-
keilemaan sellaista Norjan mallia kotihoidon tuessa, mikä tarkoittaisi sitä, että perheen äidin ja isän täytyy olla asunut tietty aika Suomessa ennen tätä kotihoidon tuen saamista, niin se voisi sitten auttaa siihen, kun meillä tällä hetkellä liian moni lapsi ei esimerkiksi opi riittävästi suomen kieltä ennen kouluun lähtöään. Mutta se, että perheille taataan mahdollisuus nimenomaan perheiden ja lasten tarpeista käsin valita ne erilaiset ratkaisut siihen perheen arkeen, on hyvin tärkeää. Tämä esitys osaltaan tosiaan vahvistaa sitä, ja siksi tämä on hyvin kannatettava.

Nämä palvelusetelithän voivat helpottaa varhaiskasvatuspaikan saamista erityisesti semmoisilla alueilla, joilla kunnallisia paikkoja on rajoitetusti. Setelin avulla perhe voi helpommin siirtyä kunnallisten ja yksityisten palveluiden välillä esimerkiksi muuton tai työtilanteenkin takia. Kunnilla edelleen säilyy mahdollisuus määrittää palvelusetelin arvo perheen tulojen perusteella, jolloin kunnissa sitten voidaan auttaa sitä, että pienituloisillakin perheillä on mahdollisuus valita laadukasta yksityistä varhaiskasvatusta. Tämä laki mahdollistaa varhaiskasvatuspalveluiden joustavan järjestämisen paikallisesti perheiden tarpeet huomioon ottaen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2025 vp

14.44 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten täällä on kuultu, esitys on todella kannatettava.

Täysin järkeenkäypää on myös se, että sääntely varhaiskasvatuksen palvelusetelin osalta siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön vastuualueelle, pois sosiaali- ja terveysalalta.

Puhemies! Tällä toteutetaan hallitusohjelman hyvää kirjausta siitä, että on tavoite kasvattaa perheiden valinnanvapautta eri varhaiskasvatusmuotojen välillä tasapuolisesti, ja tämä on myös hyvää perhepolitiikkaa. Kun pääsemme esitystä vielä sivistysvaliokunnassa käsittelemään ja kuulemaan lausuntoja asiantuntijoilta, niin olen varma, että tästä saadaan sellainen laki, joka tekee hyvää koko varhaiskasvatuspuolelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

14.45 **Pia Hiltunen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys varhaiskasvatuslain palvelusetelistä on käytännössä tekninen ja säilyttääkin nykytilan. Sillä ei ole myöskään kuntien kustannuksia nostavaa vaikutusta, eikä esityksellä näin ollen ole myöskään vaikutuksia valtion talousarvioon.

Katsoin lausuntopalautteita, ja sielläkin kannatettiin lainsäädännön siirtymistä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ja myönteisenä pidettiin myös sitä, että varhaiskasvatuksen palvelueteleista säädetään erillisessä laissa, ja näitä esityksen pykälä pidettiin pääosin selkeinä. Suurin osa lausunnonantajista kannatti, ja itsekkin pidän tärkeänä sitä, että kunta voi edelleen päättää, ottaako se palveluseteliä käyttöön, sekä määrittää sen arvon. Tärkeäksi koettiin niin ikään, että palvelun käyttäjällä eli perheellä säilyy mahdollisuus kieltäytyä palvelusetelistä ja valita kunnallinen varhaiskasvatuspalvelu.

Tähän liittyen pohdin itse, onko perheellä mahdollisuus aidosti valita kunnallinen lähipalvelu julkiselta puolelta, mikäli lähes puolet palveluntarjoajista on yksityisiä varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja osa kunnan palveluverkkoa. Siksi jaan ajatuksen myös osan lausunnonantajien kanssa siitä, että palveluntuottajat saisivat periä palvelunkäyttäjältä omavastuusuutena ainoastaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain mukaisen maksun. Se lisäisi yhdenvertaisuutta kunnan sisällä.

Esityksessä ei ole kuitenkaan rajattu omavastuusuutena perittävää euromäärää lain tasolla, vaan se jäisi edelleen paikallisesti kuntien päätettäväksi ja näin asettaa kunnat ja perheet eriarvoiseen asemaan. Varhaiskasvatus on merkittävä palvelu lasten kasvun, kehityksen ja tulevaisuuden kannalta, ja siksi on pidettävä kiinni siitä, että palvelut ovat aidosti jokaisen saatavilla yhdenvertaisesti.

Arvoisa opetusministeri, kysymykseni on ehkä hieman ohi aiheen, mutta kysyisin: onko ministeriössä tietoa asiasta tai aikomus tehdä mitään muutoksia varhaiskasvatuksen poissaolomenettelyn epäkohtiin? Vuosi sitten Helsingissä lapsia oli poissa varhaiskasvatukselta ilmoittamatta yli 100 000 päivän verran, ja Oulussa 6,8 henkilötyövuotta oli vapaana lakisääteisestä mitoituksista pelkkien ilmoittamattomien poissaolojen vuoksi. Kuukauden kustannusvaikutus oli silloin 300 000 euroa. Mikäli poissaoloista ilmoitettaisiin asianmukaisesti, esim. Oulussa säästettäisiin yli 3 miljoonaa euroa vuodessa. Nyt kun kuntien taloustilanne on haastava, niin näkisin, että tällaiset keinot olisivat merkittäviä kuntatalouden näkökulmasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2025 vp

14.48 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen on nykyisin kuntien yksi tärkeimpiä tehtäviä. Yksityiset varhaiskasvatuspalvelun tuottajat taas ovat kuntien tärkeimpiä kumppaneita näiden laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden tarjoamisessa.

On tärkeää, että nyt tämä palvelusetelilainsäädäntö varhaiskasvatuksen osalta tuodaan OKM:n alaisuuteen, kuten täällä on kerrottu. Myös se, että lakiesitys on tässä vaikeassa taloustilanteessa sekä valtion että kuntien talouden osalta kustannusneutraali, on hyvä pohja lähteä tätä lakiesitystä viemään eteenpäin.

Haluaisinkin sanoa kiitokset ministerille tämän lakiesityksen tuomisesta eduskuntaan. Käsitlemme tämän sivistysvaliokunnassa huolellisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

14.49 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä on käytännössä kaikki ne syyt, minkä tähden tämä esitys on hyvä, jo kerrottu, mutta alleviivataan niitä vielä pikkasen: Varhaiskasvatuksen palvelusetelit vihdoinkin tuodaan oikeaan paikkaan sinne, minne ne kuuluvatkin, eli opetus- ja kulttuuriministeriön alle. Se on yksi niistä hyvistä asioista ja se, mikä itselleni on myös ollut aina tärkeää, se, että perheet voivat aidosti valita sen, mikä varhaiskasvatuksen muoto just heidän arkeen kaikkein parhaiten sopii.

Tämä laki selkeyttää sääntelyä ja vahvistaa kunnallista itsehallintoa. Nyt kunta päättää, käyttääkö palveluseteleitä, ja perhe päättää, haluaako niitä sitten käyttää vaiko ei. Ymmärän, että osa ehkä kenties vastustaakin tällaisia yksityisiä vaihtoehtoja, mutta meidän tehtävä ainakin omasta mielestäni on nimenomaan turvata tätä valinnanvapautta ja reilua kohtelua eikä rajoittaa etenkään mistään ideologisista syistä. — Kiitokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Adlercreutz, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.50 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Ärade talman, arvoisa puhemies! Kuten tässä keskustelussa on tullut monta kertaa esille, niin tällä tosiaankin pyritään luomaan johdonmukainen varhaiskasvatukseen sopiva järjestelmä, joka luo tasavertaiset valinnanmahdollisuudet perheille valita se palvelu, joka perheelle sopii, ja pyritään luomaan sellainen tilanne — on tietenkin suotavaa, että syntyy sellainen tilanne — että se yksityinen toimijakin pystyy tarjoamaan sitä palvelua sellaiseen hintaan, että se sopii niin asiakkaalle, kunnalle kuin palveluntarjoajalle. Siitä näkökulmasta tietenkin tämä hinnanmuodostus on oleellinen, jotta kunnan sisällä on läpinäkyvyyttä näissä asioissa.

Isossa kuvassahan tämä ei ole merkittävä muutos, mutta on tarkoituksenmukaista, että tämä sääntely nyt siirtyy OKM:n alle ja pystytään sitä jo sinänsä varsin laajasti käytettyä mallia nyt sovittamaan paremmin nimenomaan varhaiskasvatuksen tarpeisiin.

Edustaja Hiltunen kysyi näistä poissaoloista. Tämä on tietenkin keskustelua, joka aika usein ponnahtaa esille, ja eri kunnissahan on sovellettu vähän eri tapoja tämän tilanteen hallitsemiseksi. Toistaiseksi ei ole havaittu selkeää tarvetta lainsäädäntöön, mutta varmaan on hyvä pohtia, miten saataisiin kuntatasolla havaitut hyvät käytänteet sitten jalkautumaan laajemmin. Se on tietenkin totta, että kun meillä on tällainen julkisesti varsin vahvasti tuettu palvelu, niin on hyvä, että sitä käytetään vastuullisesti, ettei resursseja siitäkin näkökulmasta mene hukkaan. Ja tietenkin tausta-ajatuksena koko meidän varhaiskasvatus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2025 vp

järjestelmässähän on myöskin se, että se on ennen kaikkea lapsen etu. On lapsen etu, että hän on varhaiskasvatuksessa, ja siksi toinen keskeinen tavoite, joka tässä keskustelussa myöskin vilahti, on se, että kaikkien näitten uudistusten taustalla on myöskin se tavoite, että saataisiin osallistumisastetta nostettua kaikkien suomalaisten osalta, syntyperästä riippumatta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.